ՏԱՍՆ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

„ՄՇԱԿ"

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ՆԵՐԿԱՅ 1886 ԹՒԻՆ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, շաբաթը երեք անգամ, նոյն դիրքով և նոյն պրոգրամայով: Մենք ստանում ենք ռեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլ է, տասն և մէկ ամսվանը 9 րուբլ, վեց ամսվանը 6 րուբլ:

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ և պ. ՇԱՎԵՐԴՕՎԻ պավիլիօնում: ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ գտնվում է Բարօնսկի և Բազարնի փողոցների անկիւնում, Թամամշեվի տանը, № 12 բնակարանում: Ուղղակի մուտքը Բազարնի փողոցից է, Բէմէպէննայա Ուպրավայի դիմաց:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻՑ «Մշակին» գրվելով կարելի է վճարել 25 ֆրանկանոց թղթադրամով:

Թիֆլիսում «ՄՇԱԿԻ» համարները հատով ծախվում են 7 կոպէկով պ. ՇԱՎԵՐԴՕՎԻ պավիլիօնում, պ. ՏԷՐ-ՅՈՎՍԷՓԵԱՆԻ ծխախոտի մագազինում (կովկաս հիւրանոցի տակ) և պ. ԱԼԻԽԱՆՕՎԻ ծխախոտի մագազինում (Վօրօնցովի արձանի դիմաց):

Յայտարարութիւնները, ամեն լեզուներով, ընդունվում են ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ և պ. ՇԱՎԵՐԴՕՎԻ մօտ: Յայտարարութիւնների իւրաքանչիւր բառին վճարվում է 2 կոպէկ:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ, բաց է ամեն օր, առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ, իսկ կիրակի օրերը առաւօտեան 10—12 ժամ:

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Հասցէն փոխելու ժամանակ պէտք է ուղարկել խմբագրութեանը 28 կոպէկ կամ 4 հատ 7 կոպէկանոց փօստային մարկա:

Խմբագիր-Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կրկին Թիֆլիսի ջրանցքի մասին:—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Գիւղատնտեսական ընկերութեան նիստը: Նամակ Երևանից: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Թիւրքիայից: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԿՐԿԻՆ ԹԻՖԼԻՍԻ ՋՐԱՆՑՔԻ ՄԱՍԻՆ

—

Թիֆլիսի ջրանցքի համար քաղաքային վարչութեան կազմած նախագիծը շարունակում է հասարակութեան զանազան շրջաններում և լրագրութեան մէջ ջերմ դատողութիւնների նիւթ տալ:

Առանց Աւչալայի և Կուրի ջրերի քիմիական մանրամասն քննութեան մէջ մտնելու, մենք շատ առաջ յայտնել ենք այն կարծիքը, որ պէտք է հանել հասարակաց կարծիքը ներկայ անորոշութիւնից: „Новое Обозрѣніе" ռուս լրագիրը իր վերջին համարներից մէկում կրկին անգամ մանրամասն խօսելով ջրանցքի խնդրի մասին, հասարակաց կարծիքի ազդեցութեան տակ՝ նոյնպէս առաջարկում է՝ գէթ գործնական կողմից՝ շարունակել Աւչալայի ջրերի յատկութեան քննութիւնը: Մենք ընդդէմ չենք քաղաքային վարչութեան կազմած նախագծին, և ոչ էլ ուզում ենք անպատճառ, որ ջրանցքի ջուրը Կուրից վերցնվի: Դրա համար հարկաւոր են գիտնական և գործնական համոզիչ փաստեր, դրական տեղեկութիւններ, ճիշդ թւեր, որոնք չը կան մեր ձեռքի տակ, և չը կան այն պատճառով, որ նոյն իսկ քաղաքային վարչութիւնը չունի այդ դրական տեղեկութիւնները և փաստերը, թէև վաղուց զբաղված է այդ խնդրով, և արդէն կազմել էլ է ջրանցքի նախագիծը: Մենք շատ ուրախ կը լինէինք եթէ քաղաքային վարչութեան կազմած նախագիծը հիմնաւոր լինի. այն ժամանակ գոնեա առիթ կունենանք մտածելու անելու և ասելու՝ որ քաղաքի ղեկավարները բարեխղճօրէն են վերաբերվում դէպի քաղաքի կենսական շահերը: Սակայն, ոչ մի կերպով մենք չենք կարող անուշադրութեան տալ հասարակաց կարծիքը, և ուզում ենք որ դրա առաջ խոնարհվի քաղաքային վարչութիւնը իր նախագծով: Խօսողները չեն խօսում միմիայն խօսելու համար, և խօսողները միմիայն մի քանի Ագապօվներ չեն: Եթէ այդպէս լինէր, մենք և ոչինչ նշանակութիւն չէինք տայ այդ բոլորին, բայց ուշադրութիւն դարձնելով նախագծի մասին խօսողների հմտութեանը, ուշադրութիւն դարձնելով այդ խօսվածների նշանակութեանն և հիմունքներին,—չենք կարող չը բողոքել քաղաքային վարչութեան յամառութեան դէմ:

Ջրանցքի ջրի հարցը՝ աղիւսի և ծախքի քանակութեան հարց չէ: Ջուրը քաղաքի համար է. քաղաքի համար է և քաղաքային վարչութիւնը: Ուրեմն այստեղ պարզ է հասարակաց կարծիքի նշանակութեան չափը:

Քաղաքային վարչութիւնը իր նախագծի հիմքը դարձրել է պրօֆէսօր Շմիդտի կարծիքը, բայց չէ ուզում հասկանալ, որ նոյն Շմիդտը իր բոլոր քիմիական փորձերից յետոյ աւելացնում է. „եթէ տեղական հանգամանքների պատճառով աւելի յարմար է Աւչալայի ջուրը,—կարելի է…": Եւ մինչև անգամ, եթէ Աւչալայի ջուրը առանձին վերցրած, աւելի լաւ է եւրօպական մի քանի քաղաքների ջրանցքների ջրերից, այդ դեռ չէ նշանակում, որ պէտք է ուշադրութեան չառնել Կուրի աւելի լաւ ջուրը: Այդ դեռ բաւական չէ. եթէ մինչև անգամ, տեխնիկական կէտից, փողի կողմից, Աւչալայի աղբիւրներից ջուր վերցնելը աւելի ձեռնտու լինի քաղաքին, քան Կուրի ջրից, այնու ամենայնիւ Կովկասի կենտրոն, հռչակաւոր Թիֆլիսին պատուաբեր չէ փողի պատճառով,—և այն էլ չնչին գումարի պատճառով,—և այն էլ չնչին զանազանութեամբ— առաւելութիւն տալ Աւչալայի ջրին,—որի առաւելութիւնը Կուրի ջրից ինքն քաղաքային վարչութիւնն էլ չէ կարողանում ապացուցանել: Ապացուցէք, որ ձեր կազմած նախագիծը միանգամայն հիմնաւոր է, և այն ժամանակ ձեզ հետ կը լինի հասարակաց կարծիքը, և այն ժամանակ միայն կարելի է ամենայն համարձակութեամբ սկսել գործը: Այո՛, մենք հասկանում ենք, որ պ. պ. Կօնրադի և Օզերով պէտք է պաշտպանեն այդ նախագիծը, այդ դուցէ իրանց համոզմունքն է: Բայց քաղաքի շահերը պաշտպանելու կոչված քաղաքային վարչութիւնը՝ քաղաքի վարչութիւնից վարձված Կօնրադի և Օզերով չէ:

Զարմանում ենք, որ Տեխնիկական ընկերութեան նիստի մէջ ջրանցքի խնդիրը քննութեան ենթարկելուց յետոյ, քաղաքային վարչութիւնը շարունակում է պնդել, որ կազմած նախագիծը, Աւչալայի ջրերի մասին, երբեք փոխելու չէ: Ուրեմն մնում է, որ քաղաքային վարչութիւնը սկսէ գործը իր կազմած նախագծով, իր վրա առնելով ամբողջ պատասխանատուութիւնը, և ուշադրութեան չառնելով հասարակաց կարծիքը: Բայց այդ ո՞ւր կերթայ…: Ինչպէս մի քաղաքային ինքնավարութեան ներկայացուցիչները, որոնք ընտրված են քաղաքի կողմից, վստահանում են այդպիսի դիրք բռնել դէպի ժողովրդեան ձայնը…: Ուրեմն մնում է երկու միջոց. կամ քաղաքային վարչութիւնը պէտք է ապացուցանէ կազմած ծրագրի անպայման ճշդութիւնը, նրա անպայման առաւելութիւնը և սկսէ գործը իր պատասխանատուութեամբ, և կամ պէտք է կանգ առնի իր բռնած այժմեան ընթացքի մէջ:

Խ. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍՏԸ

—

Ամսիս 27-ին, հինգշաբթի, երեկոյեան ժամի 8-ին Գիւղատնտեսական ընկերութեան շինութեան դահլիճում կայացաւ գիւղատնտեսական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը: Ներկայ էին մինչև 18 անդամ, և 25-ից աւելի կողմնակի հետաքրքրվողներ: Այս նիստի համար նշանակված էին երկու զեկուցումն՝ պ. պ. Շաղինեանի և Լերիսէի: Ժամանակ չը լինելու պատճառով պ. Լերիսէի «Շերամապահութեան» վերաբերեալ զեկուցումն մընաց: Պ. Շաղինեան կարդաց «Թիֆլիսի կաթի կեղծելու և դրա առաջն առնելու միջոցների մասին»: Յիշելով թէ ինչ մեծ կարևորութիւն ունի կաթը կենսական գործածութեան համար թէ բժշկականութեան, թէ փոքրիկ երեխաների սննդեան և թէ տնային զանազան պիտոյքների կողմից, և ցաւ յայտնելով, որ իրանից անկախ պատճառներով իր արած քննութիւնները և հաւաքած տեղեկութիւնները միանգամայն լիակատար և իր ցանկացածի համապատասխան չեն, պ. զեկուցանողը, օրինակներով և ստատիստիկական տեղեկութիւններով ցոյց տուեց, թէ որքան զարգացել է կեղծելու սովորութիւնը կաթնային գործի մէջ ընդհանրապէս, որից վաճառողները նիւթապէս բաւականին օգուտներ ունեն, այնպէս որ նոյն իսկ Թիֆլիսի նման մի քաղաքում, ընդունելով որ իւրաքանչիւր ընտանիք օրական գործ է դնում մի բաժակ կաթ, և հաշուելով միջին թըւով, որ կաթի $^1/_{10}$ մասը կեղծած է, պարզ հաշիւներից էլ դուրս է գալիս, որ օրական մինչև 500 մանէթ աշխատանք ունեն կեղծ-կաթ վաճառողները: Սակայն աւելի վտանգաւոր և ուշադրութեան արժանի է այն, որ կեղծած կաթը, զանազան վարակիչ հիւանդութիւններ՝ ինչպէս տիֆ, սկարլատինա և մինչև անգամ խօլերա տարածելու պատճառ է դառնում. և եւրօպական զանազան քաղաքների՝ ինչպէս Լօնդօնի, Փարիզի և այլն, կեանքից տեղեկութիւններ բերելով, պ. Շաղինեան աշխատում էր այդ միտքը ապացուցանել: Ապա անցնելով Թիֆլիսի կաթի կեղծելու գործին, զեկուցանողը հաղորդեց ժողովին իր արած բազմաթիւ քննութիւնների հետևանքները, որի համար նա գործ է դրել մօտ երկու ամիս ժամանակ, և միանգամայն շնորհակալութեան արժանի եռանդով, մտել է ամեն տեսակ կաթնատները, եղել է զանազան փողոցներում, քաղաքի զանազան մասերում, տեսել է ամեն տեսակ կաթնավաճառներին և աշխատել է որքան կարելի է վաճառահանվող կաթի բոլոր տեսակները ենթարկել փորձի և քիմիական քննութեան:—Իսկական կաթի որպիսութեան վերաբերութեամբ գիտնական ամփոփ տեղեկութիւններ հաղորդելով, և յայտնելով, որ իսկական կաթը սովորաբար լինում է սպիտակ—կապտագոյն անուշ համով, յայտնի քանակութեան իւղային գնտակիկներով, 34^0—40^0 Ցելզիուսի տեմպերատուրայով, եւրօպական երկիրներում ընդունված minimum 3$^0/_0$, իսկ միջին թւով $3^1/_2{}^0/_0$ իւղով, և արդէն որոշված տեսակարար քաշով, պ. զեկուցանողը յայտնեց, որ Թիֆլիսի կաթը ընդհանրապէս կեղծվում են: Իր այդ կարծիքը աւելի համոզիչ կացուցանելու համար, պ. Շաղինեան յիշեց մասնագէտ քիմիկոս Սորովէի կարծիքները և իր արած փորձերի հետևանքները, որից երևեցաւ, որ Կովկասում կաթը իր մէջ պարունակում է $3^1/_2{}^0/_0$—$7^0/_0$ իւղ ընդհանրապէս: Դրանից յետոյ կրկին համեմատելով Թիֆլիսի և եւրօպական մի քանի քաղաքների կաթնավաճառութեան գործը, պ. Շաղինեան չեշտեց՝ որ Թիֆլիսի կաթը կեղծվում է 72—79 տոկոսով, աւելացնելով որ Թիֆլիսում գիւղացիների ձեռքով ծախվող կաթը պարունակում է իր մէջ $1^0/_0$—$1^1/_2{}^0/_0$ իւղ միայն, մինչդեռ minimum Եւրօպայում ընդունված է $3^0/_0$: Կեղծելու միջոցները շատ են, և պ. Շաղինեանը կաթը կեղծած է համարում, երբ 1) երեսը քաշած է, 2) ջուր է աւելացրած, 3) աւելացրած են պինդ մարմիններ, օրինակ ալիւր, օսլայ և այլն, 4) զանազան անմաքրութիւններից կաթը իր մէջ պարունակում է զանազան նիւթեր:—Մանրամասն հաշիւներով կաթի կեղծումը և այդ կեղծելու համեմատութիւնները ցոյց տալուց յետոյ, պ. զեկուցանողը ակնարկեց Թիֆլիսում կաթնավաճառների մի քանի ինքնակամ արարմունքների վրա, ինչպէս են, զանազան մեծութեան բաժակներ, զանազան ինքնակամ գներ, կամ մինչև անգամ երկու յատակ ունեցող բաժակներ, որոնք, բացի նրանից, որ աններելի են, այլ և միանգամայն անկարելի են դարձնում իրանց շինծու միջոցով իսկական կաթ վաճառելու գործը:—Յիշելով որ կաթի որպիսութեան համար նշանակութիւն ունի և կովի տեսակը, կերակուրը, գոմը, պարոնը յայտնեց, որ Թիֆլիսում և առհասարակ շրջակայքում շատ վատ են կերակրում կովերին, և պահում են ամենաանպիտան, կեղտոտ և շատ փոքրիկ գոմերում: (Աւաղ, շատ տեղ ժողովուրդը նոյն գոմերումն է ապրում, կաւելացնենք մենք…) Պ. Շաղինեանի զեկուցման մի շատ նշանաւոր մասը վերաբերում էր այն խնդրին, թէ ինչ միջոցներով և ինչ ճանապարհներով կարելի է վերահսկումն գործել կաթնավաճառների վրա, քանի որ դրանով միայն կարելի է այդ չարիքի առաջն առնել: Պարոնը նկարագրեց այդ նպատակին ծառայող բազմաթիւ գործիքներ, ցոյց տուեց դրանցից մի քանիսը, բացատրեց թէ ո՞րը կարելի է տալ ոստիկանութեան ձեռքը, թէ ո՞ր աստիճանի ճիշդ են այդ գործիքների գործածութիւնը համեմատելով քիմիական վերլուծութեան հետ, և յայտնեց որ Կեվենի գործիքը կարելի է գործ ածել սովորական վերահսկումների համար, վերապահելով առանձնակի դէպքերը քիմիական վերլուծութեամբ քիմիական լաբօրատօրիաներում: Պարոնը վերջացրեց, առաջարկելով ընկերութեանը, կաթի կեղծելու և դրա վնասակար հետևանքների առաջն առնելու համար, դիմել Քաղաքային վարչութեանը և խնդրել, որ նա կազմակերպէ մի վերահսկող յանձնաժողով կաթնավաճառութեան վրա հսկելու համար:

Նախագահը՝ պ. Խատիսօվ, առաջարկեց տասն րոպէ հանգիստ առնել, և ապա սկսել զեկուցման վերաբերեալ դատողութիւնները: Այդ միջոցում ներկայ եղողները պ. Շաղինեանի կողմից պատրաստած իսկական և կեղծած կաթի տեսակները դիտեցին խոշորացոյցներով:

Շարունակելով նիստը, պ. Նախագահը յայտնեց, որ Գիւղատնտեսական ընկերութեան յատուկ ցանկութիւնը պիտի լինի կաթի կեղծելու առաջն առնելու և լաւ կաթնավաճառներին աւելի ընթացք տալու: Ապա դիմելով ժողովականներին, առաջարկեց իւրաքանչիւրին յայտնել իրանց դիտողութիւնները: Թողնելով առարկութիւնների և վիճաբանութիւնների մասը միւս անգամին, այսքանը կասենք այժմ, որ ժողովը վճռեց՝ գիւղատնտեսական և բժշկական ընկերութեան հմուտ անդամներից մի խառն յանձնաժողով կազմել, որը քննէ այս հարցը, և մանրամասն ծրագիր ներկայացնէ քաղաքային վարչութեանը վերահսկման գործի համար:

Մ.

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

—

փետրվարի 17-ին

Հանգուցեալ Գ. Ղազարեանը քանի մի տարի չարունակ յայտնում էր ցանկութիւն թէ ջուր է բերելու Երևանի համար Գ ո խ բ ո ւ լ ա խ կոչուած տեղից՝ որ քաղաքից մօտ քառասուն վերստ հեռու է: Իր այդ ցանկութիւնը մինչև անգամ յայտնեց նա պաշտօնապէս քաղաքիս դումային, նախորդ քաղաքագլխի օրով: Այն ժամանակ նա ասում էր, որ այդ նպատակի համար կը նուիրէ 15—20,000 րուբլ: Երբ դումայում ասողներ եղան թէ լոկ խօսքերով ոչինչ չի գլուխ գայ, եթէ ցանկանում էք՝ ապահովացրէք ձեր առաջարկութիւնը որ և է պայմանով, նա վիրաւորված այդ առաջարկից՝ պատասխանեց թէ՝ ինքն իր խօսքի տէրն է, թէ ութ երեխաներից մնացել է իրան միայն երկուսը, վեցը մեռել են և նրանց մահվան պատճառը համարում է գլխաւորապէս քաղաքիս անատալի առուների և հորերի ջրերը. թէ՝ քաղաքիս մեծ կոտորուածքի պատճառը՝ ինչպէս հայերի, նոյնպէս և թուրքերի, նոյն կեղտոտ ջուրն է և անմաքուր օդը. թէ՝ ինքն արդէն ջրի մասին կտակ ես ունի արած և թէ՝ քաղաքիս նշանաւոր մարդկանց տարել է մինչև Գոխբուլախ, այնտեղ ճաշ տուել: Մի և նոյն ժամանակ ջուրը բերելու ճանապարհի ընթացքը ցոյց տալով ամենքին, բոլոր ճաշ ուտողներն ես հնարաւոր են համարել, և այլն և այլն:

Այդ բոլորից յետոյ, եթէ չեմ սխալվում, դ ո ւ մ ա ն ընտրեց իր միջից մի մասնաժողով և յանձնեց, որ այդ ժողովը քննէ և տեղեկութիւն տայ դումային թէ՝ քաղաքն ինչ ու ինչ իրաւունքներ ունի նոյն աղբիւրի ջրի վրա, ո՛ր բաժինն է համարվում քաղաքիս սեփականութիւն և այլն: Ահա և ամեն բան սրանով վերջացաւ: Այն օրից սկսած՝ անցաւ 3—4 տարի, ջուրը մնաց իր տեղում. հարկաւոր եղած տեղեկութիւնները դանդաղ ու դումային տուող չեղաւ: Մտադրված բաժանորդագրութիւնը չը սկսվեցաւ. ճաշն 'ի զուր անցաւ և հանգուցեալ Գևոնդի եռանդն էլ պաղեցաւ: Մի բան եթէ եղաւ, այդ էլ այն էր, որ մի քանի յօդուածներ տպվեցան այդ մասին «Մշակի» և «Արձագանքի» մէջ: Սրանից մի քանի ամիս առաջ՝ հիւանդացաւ սաստիկ Գևոնդը. բոլոր քաղաքին հետաքրքրում էր այն թէ արդեօք ինչ պէտք է կտակէ բարեգործական նպատակներին քաղաքիս ամենահարուստ մարդը: Իմացվեցաւ որ՝ ջուր բերելու համար ոչ մի խօսք չէ յիշված հաւանդի կտակում: Լսեցինք որ մօտ ք ս ա ն հ ա զ ա ր րուբլ, աւելի ճիշդ ասած՝ 20 հազար րուբլու մուրհակներ է պատառոտել այնպիսի մարդկանց, որոնցից ոչինչ յոյս չունէր փող յետ առնելու: Եւ որովհետև՝ չատ վաղուց քաղաքիս օրիորդաց Ս. Գայիանէի դպրոցի բնակարանն էլ նա էր չինել՝ որի համար մինչև 3,000 րուբլ ծախս արած պիտի լինէր՝ ասում, կտակի մէջ ոչ մի այլ նուէր չէր նշանակել ազգային հիմնարկութիւնների համար: Բանը նրանումն է, որ հանգուցեալը ոչ թէ առաջուց կտակ չէր արել, այլ հիւանդ ժամանակ արած կտակի մէջ ես չէր յիշել ջ ո ւ ր բ ե ր ե լ ը: Հիւանդութեան մէջ նա այնպէս փոխվեցաւ, որ իրան չրջապատողների ազդեցութեան էր ենթարկվում և եթէ ջրի մասին և ուրիշ բարեգործական նպատակների համար սկզբից ոչինչ չէր յիշել կտակում, դրա պատճառը նրան չրջապատողներն էին և ոչ թէ ինքն: Թէ այնպէս, թէ այնպէս գտնվեցան մարդիկ՝ որոնք իմացրին քաղաքացւոց տրտունջը և խորհուրդ տուին, որ գոնէ պայմանով մի բան կտակէ ջուր բերելու համար: Այդ ժամանակ մեռնողն աւելացրեց կտակի մէջ մի պարբերութիւն ես ջրի համար՝, մօտաւորապէս այսպէս: «Կտակում եմ իմ ժառանգներին՝ տալ Երևանի հասարակութեանը տ ա ս ը հ ա զ ա ր մ ա ն է թ Գոխբուլախից ջուր բերելու համար, եթէ այդ գործը սկսվի սրանից մինչև չորս տարի ժամանակով: Այդ գումարն էլ պէտք է տրուի հնգհենէ»: Մանրամասնութիւնը չեմ յիշում, բայց այդ է կտակի էական միտքը: Ուրեմն եթէ մինչև չորս տարին գործը չը սկսվի, այդ գումարից ես պէտք է զրկվի քաղաքը: Մեր քաղաքագլուխ Վ. Գեղամեանը մի օր իր սանը ճաշի վրա յայտնեց իր հիւրերին իր դժգոհութիւնն այդ պայմանաւոր կտակի համար և դրա պատճառն, ասում էր նա՝, Վասիլ Եղիազարեանն ու Տէր-Վարդանեանն են, որոնք դիտմամբ խորհուրդ են տուել չորս տարի ժամանակ նշանակել մի այդպիսի գործի համար, որի սկսելն անկարելի է այդքան կարճ միջոցում, ուրեմն և պէտք է զրկվենք այդ օժանդակութիւնից: Հետաքրքիր եղայ այդ մասին հարցնել պ. Եգոր Խաչակեանից, որ հանգուցեալի կտակակատարն է և իմացայ որ՝ եթէ այդ պայմանը չը լինէր, հանգուցեալը մի կոպէկ անգամ չէր կտակելու ջրի համար, համոզված լինելով որ երևանցիք առանց ստիպողութեան ոչինչ անելու ընդունակ չեն:

Ինձ այնպէս է թվում թէ մենք, բացի հանգուցեալի յիշատակին օրհնելուց և կտակի պատճառողներին չնորհակալութիւն անելուց, տրտնջալու առիթ չունինք. հարկաւոր է միայն փութալ և գործը սկսել, որպէս զի այդ նշանաւոր օժանդակութիւնից չը զրկվենք: Բայց գործը գլուխ բերելու համար հարկաւոր է մօտ 40,000 րուբլ: Այո, քառասուն հազար րուբլ են գնահատել մասնագէտները ջրանցքի կառուցանելը և բոլոր դժուարութիւնը դրանումն է: Այդ դժուարութիւնը վերցնելու և գործը չուտ սկսելու համար՝ այս համեստ առաջարկութիւնն եմ անում մեր քաղաքային վարչութեանը. թող քաղաքը երեսուն հազար րուբլու մի փոխառութիւն անէ, չորս տարի ժամանակով. այդ գումարն ամենամեծ տոկոսով չորս տարվայ մէջ կը դառնայ քառասուն հազար, եթէ մաս առ մաս վճարելն անգամ ի նկատի չունենանք: Բայց ինչ աղբիւրից վճարենք, կը հարցնէք: Ահա և այդ աղբիւրը: Երևանը ե ր ե ք հ ա զ ա ր ե օ թ ն ա ս ո ւ ն տուն բնակիչ ունի: Դրանից 2,070-ը համարենք միանգամայն անկարող որ և է բան նուիրելուն. վերառնենք միմիայն հազար տունը: Սրանից 300—թող վճարէ տարեկան (չորս տարի ժամանակով)

300-ը՝	տարեկան (չորս տարի ժամանակով)	2 րուբ. = 600 ր.
300-ը՝	տարեկան	4 րուբ. = 1,200 «
300-ը՝	›	8 րուբ. = 2,400 ›
100-ը՝	›	30 րուբ. = 3,000 ›
	Գումարը՝	7,200 ր.
	Տարեկան Գ. Ղազ. նուէրից	2,501 ր.
	Ընդամենը տարեկան	9,700 ր.

Ենթադրելով որ այս գումարը ժողովվի և վճարուի պարտատիրոջ՝ տարուց տարի, չորս տարվայ մէջ կը հատուցանվի և պարտքը և մի բան ես կաւելանայ:

Առաջարկելով այս միջոցը մեր քաղաքային վարչութեանը, մեծայոյս եմ, որ մանրամասնութիւնների մասին պ. Քաղաքագլուխն ինքն կը հոգայ և գործին ընթացք տալով, կը վայելէ ժողովրդի երախտագիտութիւնը գործը գլուխ բերելու համար:

Բանւոր

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Տէր-Յովսէփեանի ծխախոտի խանութում ցոյց է տրվում պ. Բաշինջաղեանի վրձինի մի նոր արտադրութիւնը: Պատկերը ներկայացնում է ս. Մեսրոպի մատուռը Օշականի գիւղի մօտ: Հայոց դպրութեան հօր նշխարները պարունակող փոքրիկ մատուռը՝ չրջապատող անկենդան տարածութեան մէջ՝ մի խորհրդաւոր տպաւորութիւն է թողնում: Ամպերի տակ ծածկված արեգակի մի փայլուն ճառագայթից լուսաւորված մատուռին կցուած չինութիւնը հայոց ուսումնարանն է, որից աւելի գեղեցիկ զարդ Մեսրոպի մատուռի համար չէ կարող լինել: Աւելի հեռու, բլրի վրա երևում է Բագրատունեաց փոքրիկ գերեզմանը: Դէպի հորիզոնի խորքերը ձգվում է աջ կողմից Արայի լեառը, իսկ ձախ կողմը այգիների միջից երևում է պատմական Օշականը: Դէպի Էջմիածին տանող ճանապարհի վրա երևում են հայ կանայք և տղամարդիկ: Տպաւորութիւնը համապատասխան է նշանակութեան: Պատկերը մեծադիր չէ:

—

Ռուսաստանի գիւղացիների ազատութեան քսան և հինգամեակի լրանալու առիթով, ռուսաց լրագիրները լուական խօսում են անցեալ թագաւորութեան պատմութեան այդ նշանաւոր գործի առիթով:

—

Ֆրանսիայի դրամատէրերի մի ընկերութիւն մտադիր է Անդրկովկասում չաքարի գործարան հիմնել: Այդ ընկերութեան ներկայացուցիչը չուտով կը գայ այս կողմերը, քննելու տեղական պայմանները չաքարագործութեան համար:

—

Վենեցիայի կողմերում երևեցած խոլերայի մասին եկած լուրերի առիթով ՕԴԵՍՍԱՅՈՒՄ հրամայած է հարկաւոր նախազգուշացնող միջոցները ձեռք առնել Իտալիայից եկող նաւերի դէմ:

—

Ստացանք ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ հետևեալ նամակը:

«Մօսկվայի բազմաթիւ յարգողք մեր ականաւոր հայրենասէր Մկրտիչ Էմինի, որ ընտիր ընտիր գրուածներով ճոխացրել է գիտնական գրականութիւնը, որպէս և երկար ժամանակ և արդիւնաւէտ աշխատել է մանկավարժական ասպարէզում,— մտադիր են հասարակական համակրանք ցուցանել նրան և՝ ի պատիւ նրա Ց ի ս ն ա մ ե ա յ արգասաւոր գործունէութեան, մեծարել նրան հանդիսապէս: Հանդիսի կարգադրիչայ խումբը պարտ համարի անձին, մեծապատիւ տէր, ծանուցանել ձեզ այս մասին, յայտնելով միանգամայն, թէ հանդէսը լինելու է 17/29 ապրիլի 1886 թ. Լազարեան ճեմարանում այսպիսի եղանակաւ. մատուցումն ուղերձայ, անձնական չնորհաւորութիւնք, ընթերցումն ողջունական թղթոց, հեռագրաց և այլն: Ամենայն գրաւոր հաղորդութիւնք խնդրում են ուղարկել Լազարեան ճեմարանի վերատեսուչ պ. Գէորգ Քանանեանցի հասցէիւ»:

—

Կրկին յայտնում ենք մեր բաժանորդներին, որ «Մշակին» փետրվար ամսից, այսինքն 11 ամսով գրվել ցանկացողները պէտք է վճարեն խմբագրութեանը 9 րուբլ: Նոյնպէս և մ ա ր տ ամսից, այսինքն 10 ամսով գրվելով պէտք է վճարել 9 ր. Այնուհետև ա պ ր ի լ ամսից, այսինքն 9 ամսով և մ ա յ ի ս ամսից, այսինքն 8 ամսով,—8 րուբլ:

Յ ո ւ ն ի ս ամսից, 7 ամսով . . . 7 ր.
Յ ո ւ լ ի ս ամսից, 6 ամսով . . . 6 ր.
Օ գ ո ս տ ո ս ամսից, 5 ամսով . . 5 ր.
Ս ե պ տ ե մ բ ե ր ամսից, 4 ամս. 4 ր.
Հ ո կ տ ե մ բ ե ր ամսից, 3 ամսով 3 ր.
Ն ո յ ե մ բ ե ր ամսից, 2 ամսով . . 2 ր.
Դ ե կ տ ե մ բ ե ր ամսից, 1 ամսով 1 ր.

—

«Донская Пчела» լրագրում կարդում ենք հետևեալը: «Կիրակի, 16-ին փետրվարի, Նոր-Նախիջևանի Առևտրական կլուբի դահլիճում, կայացաւ մեր յայտնի հայոց բանաստեղծ Ռափայէլ Պատկանեանի երեսուն և հինգամեայ յոբելեանը տօնելու նպատակով կազմված յանձնաժողովի անդամների ընտրութիւնները: Ընտրվեցան 1) Քաղաքագլուխը, 2) Յակոբ Խըլտչեան, 3) Սերաֆիմ Ցարութիւնեան, 4) Խրիստոֆոր Զալխուչեան, և 5) Մինաս Բալաբանեան: Այդ անձինք յօժարութեամբ ընդունեցին հետևեալ պարտաւորութիւնները. ա) աշխատել կառավարութիւնից թոյլտուութիւն ստանալու բանալ մի մասնաժողով, բանաստեղծի հայրենիքում, Նոր-Նախիջևանում, նրա յոբելեանը տօնելու, բ) հաւաքել ստորագրութեամբ նուիրատուութիւններ այլ և այլ պետութիւններում ապրող հայերից, գ) մշակել յիշեալ յոբելեանը տօնելու ծրագիրը, դ) նիւթապէս ապահովացնել թէ իրան բանաստեղծի և թէ նրա ընտանիքի ապագան: Ամբողջ սրտից կատարեալ աջողութիւն ենք ցանկանում գործին ձեռնամուխ եղողներին»:

—

Վաղը, կիրակի օր, մարտի 2-ին, լինելու է ԹԻՖԼԻՍԻ ժողովարանում կ օ ն ց է ր տ յօգուտ մեր քաղաքի առաջին գիմնազիայի 8-որդ դասատան աշակերտների: Պրօգրամային նայելով կօնցէրտը խոստանում է չատ հետաքրքիր լինելու և կօնցէրտի կարգադրողներն էլ, ինչպէս լսեցինք, մեր քաղաքի հասարակութեան մէջ ամենայայտնի անձինք են, թէ պարոնները և թէ տիկինները: Մի դպրոցի չքաւոր աշակերտներին, այն էլ ուսարտողներին նիւթապէս օգնելու գաղափարը այն աստիճան համակրելի է, որ այդ կօնցէրտի նպատակը կարօտ չէ մեր փաստաբանութեան և մենք առաջուց հաւատացած ենք, որ ժողովարանի դահլիճի մէջ կօնցէրտի ժամանակ ոչ մի ազատ տեղ չի մնալ: Ռուսներ, հայեր. վրացիք, լեհացիներ, հրէաներ, գերմանացիք, Ֆրանսիացիք, թուրքեր բոլորն էլ կը չտապեն իրանց ներկայութեամբ յիշեալ կօնցէրտում ցոյց տալ իրանց համակրութիւնը այն դպրոցի չքաւոր աշակերտների օգնութեան գործին, որի մէջ սովորում են նրանց բոլորի որդիները:

—

ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային դուման, փետրվարի 24-ին իր ունեցած նիստին վաւերացրեց յանձնաժողովի վճիռը քաղաքային երկրորդ փոխառութեան բէավլայայի վերաբերութեամբ:

—

«Юридическое Обозрѣніе» չաբաթաթերթը հաղորդում է, որ Թիֆլիսի երդուեալ հաւատարմատարները համակրութեամբ վերաբերվեցան դէպի իրանց ընկերակից՝ հանգուցեալ Գ. Ն. Մելիքի ընտանիքը. նրանք պարտաւորվեցան, մինչև հանգուցեալի երկու փոքրիկ որդոց կրթութեան վերջը, տալ դրամական օգնութիւն, որով կարելի է նրանց ապահովել մինչև 10 տարի:

«Новое Обозрѣніе» լրագրի մէջ կարդում ենք: «Ամսիս 22-ին հաւաքվեցան մեր լրագրի խմբագրատանը մեր փաստաբաններից չատերը խորհելու համար իրանց ընդհանուր չահերին վերաբերեալ մի քանի հարցերի մասին: Ժողովին մասնակցում էին 30-ից աւելի փաստաբաններ: Ժողովի հետևանքները միանգամայն գոհացուցիչ էին: Մտադրութիւն կայ յաջորդ կիրակի էլ հաւաքվելու և քննելու փաստաբանական խնայողական արկղի հիմնարկութեան խնդիրը»: Հաղորդելով այդ տեղեկութիւնները, լրագիրը ուրախութիւն է յայտնում, որ մեր փաստաբանները միացած ուժերով գործելու նշաններ են ցոյց տալիս:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 18 փետրուարի

Մահահոտ օրեր. ամէն կողմ մահ: Եթէ չենք ուզեր, զի հարկ չը կայ, խօսել ամէն մեռնողներու մասին, բայց չենք կրնար նաև լուռ անցնել այն անձնաւորութեանց մասին ովք քիչ թէ չատ յարաբերութիւն ունեն մեր ժամանակակից պատմութեան հետ: Տիպար եպիսկոպոս մը, ամիրայի մը զաւակ, արուեստաւորաց ներկայացուցիչ մը, արդի հայ վաճառականաց պարագլուխն, ահա այն անձերն, որոց մահը մեր ուշադրութիւնը գրաւեց. ո՛չ ապաքէն ասքա կը ներկայացնեն այն տարրերն որք հզօր ազդեցութիւն ունեցան և ունեն մեր վիճակի վրայ:

Եպիսկոպոսն հանրածանօթ անձնաւորութիւն մէր, եղական իւր մ ա ս ն ա գ ի տ ո ւ թ ե ա ն մէջ, որ էր հրաշագործութիւն և կը կոչուէր հ ր ա շ ա գ ո ր ծ Մկրտիչ եպիսկոպոս: Ջերմեռանդ լինենք թէ թերահաւատ, ինչ կրնանք ընել երբ ժողովուրդը խորին համոզմամբ այդ անուամբ մկրտած էր Տիգրանեան Մկրտիչ վարդապետն, յետոյ եպիսկոպոս: Այդ անձն, Տիգրանակերտի սպուղ, իրաւամբ կը նկատուէր երեսուն տարի առաջ ազգին «եօթը փորձանքին» ինչպէս անուանած էր զնա Յակոբոս Պատրիարք: Կը թափառէր գաւառները, կը յարուցանէր կագ և կռիւ, կը յաջողէր ի դատ հրաւիրել Հայոց Պատրիարքը: Ամիրայք և մեծամեծք ժամանակին ապչած կը մնային: Պատրիարքը, որ սահմանադրական Պատրիարք մը չէր, վախցաւ այդ յանդուգն վարդապետէն: Մինչ այս մինչ այն, ահա օր մը լուր կը տարածուի թէ՝ Սամաթիա, Մարմարայի եզերքը, փոքրիկ եկեղեցւոյ մը մէջ հրաշքներ կը գործուի, որոյ հեղինակը Տիգրանակերտցի Մկրտիչ վարդապետն է. և ահա Պօլսոյ ամէն թաղերէ գունդ գունդ կը դիմեն այդ եկեղեցին: Մկրտիչ վարդապետ ունի իւր ձեռին խաչափայտ մը և կըսէին նաև թէ՝ փոքրիկ չիչ մը Քրիստոսի արիւնէ: Հրաշագործութիւնն արուեստ մը եղաւ, և տարօրինակ պատահար, մահմէտականներն թերևս աւելի կը դրուէին Սամաթիոյ եկեղեցին քան հայերն: Արդարև մահմէտական կանանց խուռն բազմութիւն մը միշտ մեր եկեղեցին էր: Խորամանկ վարդապետը նախապէս զանոնք հաւաքի կը բերէր «ով որ պիտի հաւատայ Քրիստոսի, նա միայն կարող պիտի լինի կըսէր իւր ցաւոյն բժշկութիւն գտնել: Ով որ չը հաւատար՝ դուրս ելնէ»: Ցորդորը թրքերէն կընէր և խեղճ մահմէտական կանայք արտասուելով Քրիստոսն Աստուած կը դաւանէին: Եւ հրաշից պատմութիւնները կը չարունակուէին, ամբողջ Պօլիս ասով կը զբաղէր: Հրաշագործն Պօլսոյ ամենէն ազդեցիկ անգամն էր. ահագին ժողովուրդ մը իսլամ և քրիստոնեայ իւր պնուորներն էին: Պատրիարքները կերկնչէին այդ անձէն. բաչայները կակնածէին և երբ Սարրազամին այցելութեան կերթար Մկրտիչ վարդապետ այնպիսի պատիւ և յարգանք կը գտնէր՝ որոյ նմանը ո՛չ մէկ Պատրիարք, ո՛չ մէկ դեսպան կը վայելէր: Խորամանկ վարդապետը կը զգար թէ ժամանակն հասած էր որ հեռանայ Պօլսից և ահա այն ժամանակ կը ստանձնէ նոր դեր մը, կուզէ Լուսաւորիչ հանդիսանալ Քիւրդիստանի: Կը հաչակէր ամէն ուրեք թէ պէտք է լուսաւորել Քիւրդերն և անոնց հայերէն ուսուցանել: Քաղաքագէտները չէին կարող հակառակիլ այս անձին: Տիգրանեան կը չրջէր բոլոր թաղեր՝ և իւր մեծ նպատակին համար նուէրներ կը հաւաքէր: Հայերն, որպէս զի արժանի լինին նորա քղանցքներն համբուրելու՝ նուէրները ձեռքերնին կը դիմէին նորա մօտ: Շատ անգամ դպրոցներու սրահները կը նստէր: Սրահն անմիջապէս բ ա զ ա ր ի մը կերպարանք կառնուր: Ինչ որ գտնէին թաղին աղքատ բնակիչները

իրենց տուներու մէջ կը բերէին վարդապետին ոտից ներքև կը դնէին: Հարուստները փող կուտային և սքանչելի նուէրներ: Վարդապետը մեծաքանակ փող կը հաւաքէր և կիրթայր ի Ցիգրանակերտ: Ցետոյ:—Ցետոյ ոչինչ:—Կուգար Պոլիս, կը կռուէր, դատեր կը բանար. բայց իւր ազդեցութիւնը կորսնցուցած էր: Սակայն ամէն ժողովրդականութիւն կրնայ անհետ լինել, ամեն փառք խամրիլ, բայց հրաշագործի մը համբաւը իրեն հետ խոկ գերեզման չիջնէր և իւր շիրմին վրա ուխտաւորներ կուննայ: Մինչև անգամ վերջի ժամանակներս երբ Մկրտիչ վարդապետ եպիսկոպոս եղած էր, շատ ցաւագարներ իրենց աչքերն ի նմա կը յառէին: Մի քանի տարի առաջ պարզեմ մեզ մի գլուխ—գործոց հրաշք: Պոլսոյ ծանօթ ընտանիքներէն մին, Ալալեմճեանք, ունէին մի աղջիկ որ շատ տարիներէ ի վեր անդամալոյծ էր. ամէն բժշկական միջոցներ անօգուտ եղած էին: Երբ հրաշագործը Պոլիս եկաւ՝ յուսահատ ընտանիքը նորա դիմեց, և եպիսկոպոսը քաջարար յանձնառու եղաւ հրաշք մը գործել: Կը մտնէ հիւանդին սենեակը «փարատեա» մը կըսէ և անդամալոյծին ձեռքէն բռնելով «արի և գնա» կըսէ. այս միջոցին անդամալոյծը ոտքի կելնէ և մինչև ցարդ լաւ կը քալէ կը պտըտի:—Լրագիրք այն ժամանակ հրատարակեցին այս հրաշքն: Բժշկելոյն ծնողքն ամէն ուրեք կը պատմէին և դրացիք վկայեցին:—Կան նաև ուրիշ ընտանիքներ ոյք վայելած են հրաշագործին զօրութիւնը:—Աւա՜ղ, եթէ կարելի լինէր մեր անդամալուծեան հրաշք մը ընել:—Չը մոռնանք յիշատակել թէ Մկրտիչ եպիսկոպոս թէպէտ ազէտ բայց գրական աշխատութիւններ ևս պարգևած է ազգին, որոց համար դատի ենթարկուեցաւ կառավարութեան կողմէ, ուսկից պատուանշան ևս ընդունեցաւ: Զար, ջղուտ, նիհար մարդ մ'էր. մի անգամ տեսնուեցայ հետն, որքան պատմութիւններ գիտէր Հայաստանի կարևոր անձանց վրայ:

Մկրտիչ եպիսկոպոսի հետ կանխեւթեանց մի ամիրայի զաւակ որ ինքնին բաւական ժամանակէ ի վեր նշանակութիւն մը չունէր, բայց պահ մը մեզ ի յուշ կածէ անցեալն: Միսաք ամիրայի որդի Վարդերէս աղան էր անցեալ չաբաթ մեռնողն, կատարեալ տիպար մը ակնեցի ամիրաներու:

Միսաք ամիրայ նշանաւոր տեղ մը գրաւած էր իւր ժամանակի ամիրաներու մէջ, մեծ հարստութիւն կը թողու, և իւր զաւակներն աղքատութեան մէջ կը մեռնին: Շռայլութիւնն, անհ ակնցի ամիրաներու կորստաբեր ախտն: Սակայն ամէն բանի մէջ մեծ ընելու վարժած, նոքա չէին կարող կծծիաբար ապրել: Ամբողջ Ցաճկաստանի գանձն իրենց ափերուն մէջն էր:—Եւ երբ կը կորնչին նոցա զաւակներն ներելի չէ՞ մեզ հարցնել թէ պիտի չը գտնուի՞ պատմաբան մը որ պատմագրէ ամիրաներու դարը:

Իբր արուեստաւորաց դասուն ներկայացուցիչ կրնանք համարել Զրաճեան Սարգիս աղայ ոսկերիչ մը որ երբեմն, նախ քան Սահմանադրութեան հաստատութիւնն, ամիրաներու հետ աթոռակից բազմած է այն ժամանակի Ազգային Ժողովներու մէջ: Կըսեն թէ Զրաճեան մեծ հարստութիւն կը թողու: Եւ այդպէս լինելու է, ի նկատի առնելով այն փառաւոր թաղումը որ տեղի ունեցաւ: Սակայն ինչ օգուտ ազգին այդ հարստութիւնէն. ազգային ոչ մի օգտակար հաստատութիւն երախտապարտ կը մնայ Զրաճեանի:

Բայց ընդհանրաւելն որքան երախտապարտ պզտայմանց սրտայայտութիւն պ. Սերովբէ Կիւլպէնկեանի դագաղին վրայ: Ազգային առաջնակարգ վաճառականն յանկարծահաս կը մեռնէր անցեալ չաբաթ և այդ լուրն իրական սուգ կը պատճառէր բոլոր Պոլսոյ հայոց, ինչպէս նաև պիտի պատճառէ գաւառները: Կիւլպէնկեան պ. Սերովբէ նշանաւոր հանդիսացաւ իւր նախագահութեամբը Սովելոյ Ցանձնաժողովին: Այդ օրէն ի վեր գինք կը տեսնէինք ազգային ամէն գործոց մէջ: Թէ խորհրդով, թէ դրամով կօգնէր մեծապէս: Ինչպէս Սովելոյին, նոյնպէս ազգային շատ մը բարեգործական ձեռնարկութեանց անդամակից էր, վերջերս Կենտրոնական մասնաժողովի բազման շատ աշխատեցաւ: Պ. Ս. Կիւլպէնկեան կեսարացի էր. այժմ Կեսարացւոց ազդեցութիւնը մեծ է ամէն գործոց մէջ:—Ժամանակս չը ներեր այսօր երկարօրէն գրել այս նիւթին վրայ:—Չը մոռնանք յիշատակել թէ՝ կը խօսուի որ ի յիշատակ հանգուցելոյն 50,000 բուլլի չափ գումար մը պիտի նուիրուի ընտանեաց կողմանէ ազգային հիւանդանոցին: Հանգուցեալն իւր մահուանէն մի քանի օր առաջ արդէն կը խօսի եղեր թէ կը փափագի ծառայութիւն մը մատուցանել Ազգային հիւանդանոցին:

Նախորդ նամակով ըսած էինք թէ Զէյթունի հրկիզեալց համար Ադանայի մէջ կազմուած Յանձնաժողովը գոյութիւն չունի եղեր: Այժմ Պատրիարքարանէն կը հաղորդեն թէ՝ սխալ մը եղած է Ատանան գրելով, թէ՝ պէտք է ըլլայ Զէյթուն: Եւ արդարև Ցնտեսական խորհուրդն հաղորդեց Զէյթունի ազգային իշխանութեանց կողմանէ Պատրիարքարան խրկուած պաշտօնական գրերն յորոց կը տեսնուի թէ Բագուի Հայոց խըրկած ստակն ինչպէս բաշխուեր է:

Այս օրերս ս. Պատրիարքը բաւական մեծ գործ մը տեսաւ:—Երուսաղէմի հայոց վանքն ունէր ընդարձակ գետին մը որ կըսեն թէ մօտաւորապէս կարժէ 300,000 բուլլ: Մի արապ փաստաբան որ նշանաւոր հանդիսացած է իւր նենգութիւններով, կը պնդէր թէ՝ այդ հողն իրենն է: Խարդախութիւնը ակներև էր, սակայն փաստաբանը կարող եղաւ մօտ 100,000 բուլլի ծախսել և դատը չահիլ: Ս. Պատրիարքն անձամբ արքունի պալատ գնալով բողոքեց այդ անիրաւութեան դէմ և բեկանել տուաւ վճիռը:

Հայկակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Այժմ առանձին խօսակցութեան նիւթ է դարձել գերմանական ժողովրդի և լրագրութեան մէջ Բիսմարկի և պապի յարաբերութիւնը: 1873 թւին հրատարակուած նշանաւոր մայիսեան օրէնքները կորցրեցին իրանց նշանակութեան մեծ մասը, որից այժմ մնացել են աննշան բեկորներ: Այժմ, նոր օրէնքի հիման վրա, կաթօլիկ հոգևորականութիւնը ազատվում է քննութիւն ունենալ կայսերական յանձնաժողովի առաջ, մինչդեռ մայիսեան օրէնքով պահանջվում էր որ ապագայ կաթօլիկ քահանան ունենար յայտնի չափով գիտութիւն փիլիսոփայութեան, պատմութեան և գերմանական գրականութեան մէջ: Նոր օրէնքը թոյլ է տալիս որ գոյութիւն ունենան ստորակարգ հոգևոր դպրոցներ: Մայիսեան օրէնքների հիման վրա պետութիւնը կարող էր խառնուել հոգևորականութեան կարգապահութեան գործերի մէջ, իսկ այժմ այդ իրաւունքը՝ եկեղեցու սպասաւորների վրա՝ անցնում է գ ե ր մ ա ն ա կ ա ն հ ո գ և ո ր վարչութիւնների ձեռքը: Այդ բոլորը արմատական փոփոխութիւններ են, որոնց նշանակութիւնը ուզում են փոքրացնել գերմանական պաշտօնական լրագիրները: Պարզ է, որ պապի բարեկամութիւնը և կենտրոնի կուսակցութեան աջակցութիւնը այժմ հարկաւոր է Բիսմարկին, քանի որ հրապարակ են դուրս բերուած նրա ձեռքով քանի մի նշանաւոր հարցեր:

—Սերբ-բուլղարական խնդրի այժմեան համեմատաբար յաջող դրութեան ժամանակ Սերբիայում պատերազմական ոգի քիչ է նկատվում: Այդ բանին շատ նպաստեց Վիէննայից եկած հրահանգը, որով խորհուրդ էր տրվում Սերբիային խաղաղութեամբ վերջացնել գործը: Այժմ Բելգրադումն էլ մինչև անգամ այլ ևս չեն խօսում այդ մասին, թէ Միլան թագաւորը պէտք է վերանորոգի պատերազմը իր գահից չը զրկվելու համար: Բալկանեան թերակղզու վերջին դրութեան միջոցին, Սերբիան ուրիշ դիրք պիտի բռնէր. և ուշադրութիւն չը դարձնելով զանազան «դիտմամբ մտածուած» լուրերին, կարելի է հաստատ ասել, որ սերբիական կառավարութիւնը իր պատերազմական արշաւանքներով ժողովրդեան ցանկութիւններին միանգամայն հակառակ քայլ արաւ: Իսկ եթէ Բուլղարիայի յաղթութիւնից յետոյ Սերբիան «պատերազմը շարունակել» գոչեց, այդ արդէն ժողովրդեան վիրաւորված ինքնասիրութեան միակ արտայայտութիւնն էր: Այս դէպքում էլ Միլան թագաւորը արձագանք չը տուեց ազգի կամքին: Զարմանալի չէ ուրեմն, որ Միլան թագաւորը ժողովրդականութիւն չունի և սիրելի չէ ազգին:

—Նորերումս Բերլինում կայացաւ կանանց իրաւունքների կողմնակիցների մի ժողով: Ժողովի հռետորները պահանջում էին կանանց համար հաւասար իրաւունքներ տղամարդոց հետ: Մի կին սաստիկ կերպով յարձակուեցաւ իր ճառի մէջ կրօնի վրա, որի պատճառով միջամտեց ոստիկանութիւնը, և ժողովը որոշ եզրակացութիւնների չեկաւ: Առհասարակ եւրոպական զանազան երկիրներում կանանց ազատութեան և իրաւունքների հաւասարութեան խնդիրը վերջին ժամանակներս ամէնքին զբաղեցնում է: Իսկ Անգլիայում, ինչպէս յայտնի է, կանանց տրվում է ընտրողական իրաւունք:

—Իրլանդական խնդիրը այժմ աւելի և աւելի է զբաղեցնում անգլիական հասարակաց կարծիքը, երբ Գլադստօնը իր կաբինէտով պատրաստվում է լուծել այս Գորդեան հանգոյցը: Պահպանողականները մեղադրում են իրլանդական գործերի մինիստր Ջօն Մօրլէյին այն բանի համար, որ նա համայնքների ժողովի նիստերից մէկում իր ճառով յոյս տուեց իրլանդական պատգամաւորներին և յայտնեց որ կառավարութիւնը գիւղացիների կողմը կանգնի և կը պաշտպանի նրանց կալուածատէրերի կամայականութիւններից: Մի և նոյն ժամանակ լորդ Չէրչիլլ Բելֆաստում մի ճառ խօսեց, որի մէջ յայտնեց իր մտադրութիւնը ճանապարհորդելու դէպի արևմտեան Իրլանդիա, որ այնտեղի բողոքական իրլանդացիներին ոտի կանգնեցնի Պարնէլլի և ազգային դաշնակցութեան դէմ: Չէրչիլլի այդ մտադրութիւնը անհանգստացնում է հասարակաց կարծիքը, քանի որ բողոքական իրլանդացիները շատ ատում են իրանց կաթօլիկ եղբայրներին և միշտ բռնում են Անգլիայի կողմը: Ոչ միայն ազատամիտ, այլ նոյն իսկ պահպանողական մամուլը հակակրութեամբ է վերաբերվում դէպի Չէրչիլլի այդ միջազգային կռիւներ յորդորող մտադրութիւնը: Սակայն այս բոլորի մէջ ուշադրութեան արժանի է նոյն Չէրչիլլի գաղտնի յարաբերութիւնը Պարնէլլի հետ, երբ Սալիսբիւրիի կաբինէտը դեռ չէր ընկած: «Independance Belge» լրագիրը բաց անելով մի շարք ստոր գաղտնիքների, ցոյց է տալիս, որ այժմ պահպանողականները մեղադրում են Չէրչիլլին այն բանի համար, որ նա յարաբերութեան մէջ էր Պարնէլլի հետ այն ժամանակ, երբ Սալիսբիւրին իրլանդական ժողովրդեան համար ամենաչնչին զիջողութիւն չէր ուզում անել: Պահպանողական կաբինէտի անդամ Չէրչիլլի այդ արարքը մեծ անպատւութիւն է բերում, ի հարկէ, պահպանողականներին, և Գլադստօնը սրանից յետոյ հեշտութեամբ կարող է նրանց լռեցնել տալ: Ի հարկէ, լորդ Սալիսբիւրին կը պնդէ, որ ինքը տեղեկութիւն չունէր Չէրչիլլի Պարնէլլի հետ ունեցած յարաբերութեան մասին, և միշտ կը կրկնէ, որ «Գլադստօնը քանդում է Անգլիայի միութեան հիմքը»: Սակայն անհերքելի է, որ պահպանողական մինիստրութեան մէջ թագնուած այդ հ ա մ ե ր ա շ խ ո ւ թ ի ւ ն ը, որը այժմ է պարզվում, միշտ կը մնայ իբրև մի արատ: Պարնէլը անկասկած կը պարզի այդ բոլորի մանրամասնութիւնները:

—«Nordeutsche Allgemeine Zeitung» լրագրի խօսքով, Սերբիայի ֆինանսական դրութիւնը այժմ շատ վատ է, որովհետև 40 միլիօն ֆրանկ փոխառութիւնից ստացուած է միայն 25 միլիօնը, որից՝ ծախսերը հանած, այժմ մնում է միայն 3 միլիօն: Ուրեմն ինչ հետևանքի հասաւ խակապէս Միլան թագաւորը ազգային ինքնասիրութեան հետ միասին ահագին գումարներ փչացնելով:

—«Times» լրագրում օրերումս լոյս տեսաւ մի նամակ, որով ազատամիտ կուսակցութեան մի աչքի ընկնող անդամը՝ լորդ Նորթբրուքը յայտարարում է, որ ինքը բաժանվում է կուսակցութիւնից, որովհետև ներկայ տագնապի վրա ունեցած իր հայեացքներով «ինքը աւելի համամիտ է տօրիների, քան վիգերի հետ»: Առհասարակ վերջին ժամանակները լրագիրներում այդպիսի նամակներ շատ են լոյս տեսնում ազատամիտ կուսակցութեան նշանաւոր անդամների կողմից: «Morning Post» լրագիրը ենթադրում է մինչև անգամ, որ Գլադստօնը ստանում է նամակներ ազատամիտներից, որոնցով նրանք յայտնում են կտրական կերպով, որ իրանք օգնութիւն չեն ցոյց տալ այն դէպքում, եթէ Գլադստօնը կը կամենայ ինքնավարութիւն (աւտօնօմիա) տալ Իրլանդիային: Լօնդօնից ստացուած տեղեկութիւններին նայելով, այդպիսի տարաձայնութիւններ կան ոչ միայն ներքին քաղաքականութեան, այլ նոյն իսկ արտաքին քաղաքականութեան վերաբերութեամբ: Այդ տարաձայնութիւնները վերաբերում են գլխաւորապէս Անգլիայի վարմունքին դէպի տաճկա-յունական գործերը:

—Իշխան Ալէքսանդրի գնալը Ֆիլիպօպօլ մեծ նշանակութիւն ունէր գործերը շուտով ընթացքի մէջ դնելու կողմից: Իշխանը աշխատում է որքան կարելի է շուտ բուլղարական միութիւնը գործնական դարձնել, և արդէն արված են ամենայն տեսակ կարգադրութիւններ դատարանական, զինուորական և առևտրական գործերի համար: Իշխանը մտաւ Ֆիլիպօպօլ յատուկ գնացքով: Ֆիլիպօպօլի քաղաքային ինքնավարութեան ներկայացուցիչները մեծ հանդիսով ընդունեցին իշխանին: Քաղաքի փողոցները զարդարված էին դրօշակներով: Պետութիւնների հիւպատոսները պարզեցին իրանց ազգային դրօշակները ի պատիւ Ալէքսանդր իշխանի: Իշխանին այցելութիւն անելու Ֆրանսիայի և Իտալիայի հիւպատոսները դիմեցին իրանց կառավարութիւններին, և ստացան հրաման այցելելու: Բոլոր հիւպատոսները այցելեցին իշխանին: Ֆիլիպօպօլի նիւթական նեղ վիճակին օգնութիւն անելու համար, նորերումս Սօֆիայից 500,000 ֆրանկ փող ուղարկվեցաւ:

—Վիէննայից փետրվարի 18-ից, (մարտի 2-ից) գրում են, որ սերբիական կառավարութիւնը արգելեց լրագիրներին տպելու՝ ժողովրդական կուսակիցների ժողովի մէջ եղած խօսակցութիւնները: Այդ կուսակցութիւնը համաձայն է Բալկանեան թերակղզու փոքրիկ պետութիւնների դաշնակցութիւն կազմելու գաղափարին: Ցեղական մամուլը շատ գժգոհ է այդ ծրագրից: Վիէննայի լրագիրները ասում են, որ անկախ Բալկանեան ֆեդերացիա աներևակայելի է և անիրագործելի:

—«Journal des Débats» լրագրի թղթակիցը գրում է Աթէնքից, որ թագաւորը ենթարկվել է ուզում ազգի կամքին. «Ես չեմ կարող ստիպել, որ ընդունվի իմ մի որ և է վճիռ, ասել է թագաւորը, ես մինչև անգամ չեմ կարող անպայման ձևակերպել իմ դիտաւորութիւնները. ազգի ցանկութիւնը արտայայտելու համար գոյութիւն ունի պալատը: Եթէ ինձ կասեն՝ ձ ի ն ա տ ե ց է ք,—ես կը կատարեմ այդ, երբ ժամանակը կը հասնի: Իսկ եթէ ուզում են զինադադար անել,—կարող են. ես չեմ դիմադրի»:

—«Times» լրագրին հաղորդում են, որ չինական կառավարութիւնը վճռել է անցկացնել հեռագրական գիծ մինչև Կեախտա:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շատ ժամանակ է արդէն, որ Եւրոպայում «հընարագէտ լինելու» զանազան ցանկացողների շընորհով լսվում և խօսվում է համաշխարհային լեզուի, այսինքն մի այնպիսի լեզու հնարելու մասին, որով խօսէր անխտիր ամբողջ մարդկութիւնը: Համաշխարհային ընդհանուր լեզուն կարևոր է համարվում մանաւանդ վաճառականական գործերի և յարաբերութիւնների համար: Գերմանացի Շլէյերի հնարած համաշխարհային լեզուն այժմ խօսակցութեան նիւթ է դարձել համաշխարհային հանդիսին պատրաստվող Փարիզում: Նորերս Փարիզի Առևտրական բարձրագոյն դպրոցում կարդացվեցաւ մի հրապարակական դասախօսութիւն այդ համաշխարհահային լեզուի մասին: Փարիզում վաղուց արդէն գոյութիւն ունի «Համաշխարհային լեզու քարոզող ընկերութիւնը», որի անդամների մէջ կան գրողներ, ազգային ժողովի պատգամաւորներ և այլն: Արդէն կազմված է այնտեղ մի «Կենտրօնական մասնաժողով» գրականութեան նշանաւոր ներկայացուցիչներից, համաշխարհային լեզուի մշակութեան գործը արագ քայլերով առաջ տանելու համար: Համաշխարհային լեզուի տարածման համար Եւրօպայում գոյութիւն ունեն 70 ընկերութիւններ: Այդ լեզուն պիտի կազմվի եւրօպական մի քանի նշանաւոր լեզուներից՝ անգլիերէնից, ֆրանսերէնից, գերմաներէնից, որոնցից պիտի վերցրած լինեն մինչև 600 արմատական բառեր: Հնարողները վերցրած արմատական բառերից նոր ածանցեալներ, նոր միաւորութիւններ դուրս բերելով, ուզում են նոր, ընդհանուր լեզու մշակելով, մատչելի անել նրան ամեն ազգերի համար: Նոր լեզուի բառարանը կազմված է 13,000 խօսքերից և դրանով կարելի է, օրինակ, վաճառականական ամեն տեսակ յարաբերութիւններ պահպանել: Անկասկած իշխան Բիսմարկ կօգնէր այս գործին և իր զօրեղ հովանաւորութիւնն ու աջակցութիւնը կը տար համաշխարհային լեզու ստեղծել ցանկացողներին, եթէ նրանք համաձայնվէին գերմանական լեզուն համաշխարհային համարել:

***

Յայտնի է որ ֆրանսիացի երևելի գիտնական Պաստեօր գտել է կատաղի կենդանիներից, գլխաւորապէս շներից կծված մարդկանց բժշկելու մի նոր միջոց: Նա կատաղի շների թոյնը պատուաստում է ուրիշ կենդանիներին, յետոյ կատաղի շնից կծված մարդուն, մինչև կատաղութեան յայտնվելը, պատուաստում է արդէն ուրիշ կենդանիներից վերցրած այդ թոյնի հիւթը, ինչպէս որ պատուաստում են ծաղիկը երեխաներին: Եւ մարդիկ կատարելապէս բժշկվում են: Այժմ աշխարհիս ամեն կողմերից շներից կծված բազմաթիւ անհատներ, մարդիկ, կանայք և երեխաներ, ուղարկվում են

փարիզ Պաստերի մօտ և այդտեղ դտնում են ան միջապէս իրանց փրկութիւնը: Ամեն կողմից պատրաստակամութիւն է յայտնվում մեծ գիտնականին՝ ամեն կերպ օգնելու կայուցանելու նրա մարդասիրական նշանաւոր գիւտը: Այդ տպաւորութեան տակ Փարիզում արդէն խօսվում է մի ընդհանուր հիւանդանոց շինելու մասին, որտեղ կարող լինէին ձրիապէս բժշկվել կատաղի շների, կամ առհասարակ կատաղի կենդանիների կծելուց վնասված՝ աշխարհիս ամեն կողմերից եկող հիւանդները:

* * *

Վիկտոր Հիւգօ մասը «անմահների» շարքը: Ֆրանսիական Թատրոնը այժմեանից ընդ միշտ կը տօնէ ամեն տարի բանաստեղծի ծննդեան (1802 թ.) տարեդարձը: Առաջին տօնը այս տարի արդէն տօնվեցաւ:

* * *

Ռուսաց կայսերութեան բնակիչների թիւը, բժշկական դեպարտամենտի տեղեկութիւնների հիման վրա, 1882 թւին հասնում էր 95,565,972, ծնուածների թիւը՝ 4,494,158,—իսկ մեռածների թիւը՝ 3,464,404: Ստատիստիկական ճիշդ համեմատութիւններից երևում է, որ զանազան տեսակ մահացուցիչ հիւանդութիւնները Ռուսաստանում շատ անգամ աւելի են, քան միացած Եւրոպայում:

* * *

Լօնդօնի «Fit Bits» լրագրի հրատարակիչը տպել է իր լրագրում հետևեալ յայտարարութիւնը բաժանորդներին գրաւելու համար. «Fit Bits»-ի հրատարակիչը խոստանում է հարիւր ֆունտ ստերլինգ ամենամօտիկ ազգականին այն ճանապարհորդի, որը կը մեռնի երկաթուղու գնացքի կործանման ժամանակ, և կունենայ գրպանում մեր լրագրի վերջին համարը»:

Ճշմարիտ է հայոց մի քանի լրագիրների խմբագիրները անկարող են տպագրել այդպիսի ռեկլամներ, հէնց գուցէ այն պատճառով, որ հարիւր ֆունտ ստերլինգ դժուարութեամբ կարող են վճարել,—բայց և այնպէս ստախօսութեան մէջ յետ էլ չեն մնում: Եւ այդպիսի ռեկլամները կարդալով, ճշմարիտ որ՝ օտարները ծիծաղելի գաղափար պիտի կազմեն հայերի մասին իմանալով, որ հայոց ամենատարածված թերթը մի քանի հարիւր բաժանորդ ունի:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՄՕՍԿՎԱ, 26 փետրվարի: Այսօր առաւօտեան այրվեց «Գուժօն» կոչված ընկերութեան պատկանող գործարանը, որ գտնվում է Մօսկվա գետի ափի վրա՝ Բարէկ-Գօրօդսկայա ամբարտակի մօտ: Ճաշից յետոյ 3 ժամին այրվեցին գործարանի երկու մեծ բաժանմունքները բոլոր ապրանքներով և մեքենաներով: Վնասը 200,000 րուբլուց աւելի է հասնում. շինութիւնները և ապրանքը ապահովված են:

ՕԴԷՍՍԱ, 26 փետրվարի: Գալթական Շնայդէրի ընտանիքը և գիւղացի կին Կրիւշկօվան, որոնք խածված էին կատաղի շնից և գնացել էին Փարիզ Պաստէօրի մօտ բժշկվելու, վերադարձան Օդէսսա բոլորովին առողջացած:

ՕՐԵՆԲՈՒՐԳ, 27 փետրվարի: Այսօր այստեղից ուղևորվեց դէպի Պետերբուրգ բազմաթիւ անդամներից բաղկացած բուխարական դեսպանութիւնը տանելով իր հետ ընծաներ:

ՎԻԷՆՆԱ, 27 փետրվարի: Վենեցիայի շրջակայքում երևած սաստիկ խօլէրայի պատճառով նշանակված է եօթ օրվայ հսկողութիւն Իտալիայից բերվող բոլոր ապրանքների վրա մինչև Անկօնա:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 27 փետրվարի: Լուրերին նայելով Գարաշանինի նախարարութիւնը իր հրաժարականը կը տայ և նրա տեղ կը նշանակվի մի այլ նախարարութիւն Միատօվիչի նախագահութեամբ:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 27 փետրվարի: Բուլղարիայի և Թիւրքիայի մէջ մաքսային գծին վերաբերեալ հարցը վերջնականապէս վճռելուց յետոյ, բոլոր դեսպանները ստացան լիազօրութիւն մասնակցելու դեսպանաժողովին, որը հաւանականապէս տեղի կունենայ շաբաթ օրը:

ԲԵՐԼԻՆ, 27 փետրվարի: «Հիւսիսա-գերմանական ընդհանուր լրագիրը» մատնացոյց է անում այն բանի վրա, որ Ֆրանսիայում հետզհետէ աճում է թշնամութիւնը դէպի Գերմանիան և խորհուրդ է տալիս, երկրի ապահովութեան համար լուրջ ուշադրութիւն դարձնել այս հանգամանքների վրա:

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ. Գ. Պօղոս Գալըգէնօվին: Ձեր անունով Տրապիզօնից նամակ ստացվեցաւ «Մշակի» խմբագրատանը: Բարեհաճեցէք կամ ինքներդ գալ վերցնել այդ նամակը, կամ մարդ ուղարկել մեզ մօտ ձեր կողմից մի երկու տող գրութեամբ:

ԹԻՖԼԻՍ. Մի օրիորդ. Ադամեանի մասին յօդուածը լաւ էր և տպեցինք, բայց լուրերը չենք կարող տպել:

ՄՕՍԿՎԱ. Ա. Ա. Ձեր վէպիկը դեռ չենք ստացել:

ԱՍՏՐԱԽԱՆ. Յ. Դ. Ձեր յօդուածը մենք շատ հաւանեցինք և համաձայն ենք նրա մէջ յայտնած մտքերի հետ, բայց այդ յօդուածին դուք այնպիսի ձև էք տուել, որ մեզ անհնարին եղաւ նրան մեր լրագրում տպագրելու:

ՏՐԱՊԻԶՕՆ. Ս. Ե. Ցաւում ենք, որ չենք կարող ընդունել ձեր առաջարկութիւնը: Բայց այդ տեսակ առաջարկութեան ընդունելը կամ չընդունելը մեզանից կախված չէ:

ՄԱՆԳԼԻՍ. Կ. Մ. փորձեցէք, ուղարկեցէք,—շատ ուրախ կը լինենք:

ԱՐՄԱՒԻՐ. Շատերից մինին: Ձեր հաղորդած լուրը, հաւատացէք, ամենևին հետաքրքիր չէ: Բացի սրանից, մենք ոչ տպում ենք, ոչ էլ որ և է քաղուածք ենք անում անստորագիր, կամ կեղծ ստորագրութիւնը կրող նամակներից:

ԲԱԹՈՒՄ. Ս. Մ. Շնորհակալ ենք ձեր հաղորդութեան համար, բայց ի զուր էք կարծում, որ եթէ շատ բաներ չենք տպում, այդ այն պատճառով է, որ դորա մասին տեղեկութիւն չունենք կամ որ արտասահմանի լրագիրները մեզ ուշ են հասնում: Ոչ, մենք գուցէ ձեզանից առաջ ենք ստանում այդ լրագիրները և շատ բանի մասին տեղեկութիւն ունենք, որի մասին դուք տեղեկութիւն չունէք, բայց կան ուրիշ պատճառներ որ չենք տպում:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Ցանկ է տանում թարգմանել ֆրանսերէնից, գերմաներէնից և անգլիերէնից մաաչելի գներով: Հարցնել «ՄՇԱԿԻ» խմբագրատանը:

2—100

ԿՕՖԷ ՄՕԿԿՕ

Ս. ՍԻՈՐ և ԸՆԿ.

(Ц. 4907) 1—50 (2)

Սօֆիա Զաքարեան Ամիրաղեանցը և Նիկողայոս Ալէքսէևիչ (Աղալօֆ) Ամիրաղեանցը, քոյրերի հետ միասին, սրտի ցաւով յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին՝ առաջինը—իր որդու և վերջինները իրանց եղբօր ԳԷՈՐԳ ԱԼԷՔՍԷԵՎԻՉ ԱՄԻՐԱՂԵԱՆՑԻ մահուան մասին և խնդրում են ներկայ գտնվել ննջեցեալի յուղարկաւորութեանը, որ. Կարապետի փողոցի վրա գտնվող № 18 սեպհական տանից դէպի սբ. Աստուածածնայ եկեղեցին, Միքայէլեան փողոցի վրա, մարտի 1-ին, շաբաթ օր, առաւօտեան ժամի 10-ին:

1—1

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

„MESSAGERIES MARITIMES"

(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

Հինգշաբթի օրը, 6-ին մարտի, PEI-HO (Պէի-Հօ) շոգենաւը, նաւապետ GIRAUD (Ժիրօ) դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ ուղիղ բէյսօվ դէպի ՄԱՐՍԷԼ, Տրապիզօնի, Կերասունդի, Սամսօնի, Ինէբօլուի, Կ. Պօլսի և Զմիւռնիայի վրայով: Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ԲԱԹՈՒՄ և ԲԱԳՈՒ պ. պ. ԷԼԼԷՐՍ ԲՈՒՐԿՀԱՐԴԻՆ և ԸՆԿ. իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԳԷՈՐԳ ՀԵԶՈՒԲԵԱՆ ՀԵԶՈՒԲԵԱՆՑԻՆ:

1—2

ԹՈՅԼՏՈՒՈՒԹԵԱՄԲ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Էլէկսիր-Melange. Մազերի արագ և առատ բուսցնելու համար և նրանց պահպանելու թափվելուց: Գինը 2 ր. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգի հետ միասին, ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով:

Բալզամ—Eugénie. դամինեայ և պտակի փոշին ծաղիկներից, երեսին, շլինքին և ձեռքերին քնքշութիւն և փափկութիւն, նոյնպէս և մարմարիօնի սպիտակութիւն տալու համար, շուշանի և վարդի անուշահոտութեամբ, նոյնպէս կաշու անհարթութիւնը և բծերը ոչնչացնելու: Գինը 1 ր. 75 կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներով:

Կարմրադեղ—Eugénie. հեղուկ, թուշերին և ականջներին բնական վարդի գոյն տալու, որ չէ փոխվում էլէկտրական լուսաւորութեան ժամանակ և որ չէ սրբվում երեսի քրտինքից: Առաջարկվում է մանաւանդ թատրօնների և պարահանդէսների համար: Գինը 1 ր. 50 կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով:

Այդ բոլոր երեք կօսմէտիկական արդիւնքները բժշկական վարչութեան վկայութեամբ, չեն պարունակում իրանց մէջ որ և է վնասակար նիւթեր:

Բէրթա Րիս.

ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ ՊՕՄԱԴ

Խակական «Pasta Eugénie», գերազանց միջոց կաշու ամեն տեսակ բծերի, և երեսի վրա պատահող ուրիշ անախորժ երևոյթների դէմ: Տալիս է երեսի գոյնին երիտասարդական թարմութիւն և գեղեցկութիւն: Գինը մի սրուակի համար 1 ր. 60 կ.

Քինին-գլիցէրինեան պօմադ պերուական բալզամից, մազերը պնդացնելու, խտացնելու և մեծացնելու համար: Գ. 2 ր. սրուակի համար:

Ձեռքերի պօմադ: Գինը սրուակի համար 1 ր. 30 կ.: Իւրաքանչիւր սրուակի վրա գտնվում է պաշտպանողական դրոշմ, մի «հրեշտակ» և հնարող ստորագրութիւն «Bertha Ries».

Խակական «Poudre-Eugenie» սպիտակ և վարդագոյն փոշի. Գ. արկղիկի, վրձինով 1 ր. 50 կ., առանց վրձինի 1 ր. 20 կ.

Մազերի ներկը երեք գոյնի. սև, շագանակագոյն և բաց-շէկ. Գ. արկղիկի 3 ր. Ներկը «Րիս-Գաւտմանի» գործարանի:

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում Վ. Գրիվնակի դեղատան ապրանքների մագազինում, «Լօնդօն» հիւրանոցի տակ, Զուբալօվի տանը:

11—100.

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ա Ռ Ե Ւ Տ Ր Ա Կ Ա Ն Բ Ա Ն Կ Ա Յ Ի

ց1-ն փետրվարի 1886

Պ Ա Հ Ա Ն Ջ Ք

1. Դրամարկղ (առձեռն թղթադրամ)		45,340—94
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկայի բաժնում		831,536—90
3. Զեղչումն (Disconto) մուրհակաց երկու ստորագրութեամբ		2,062,843—97
4. Զեղչումն տոկոսաբեր թղթերի, կտրօնների և այլն		13,748—66
5. Փոխառութիւն գրաւականով		
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբեր թղթերի	800,965—27	
բ) » ոչ ապահ. » »	240,269—	
գ) ապրանքների	13,200	1,054,434—27
6. Բանկայի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր		233,825—03
7. Ոսկի և արտասահմանի փոխանակագիր		10,756,—52
8. Թղթակիցներ՝		
ա) Նոցա հաշիւ (Loro)	429,852—79	
բ) Բանկայի հաշիւ (Nostro)	267,596—06	697,448—85
9. Բողոքուած մուրհակներ		2,012—40
10. Պայմանաժամը անցուցած փոխառութիւններ		8,385—
11. Ընթացիկ ծախսեր		6,138—53
12. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր		4,074—98
13. Յետ ստացուելիք ծախսեր		6,552—83
	Ր. Ա.	4,977,098—88 կ.

Պ Ա Ր Տ Ք

1. Հիմնական դրամագլուխ		1,000,000
2. Պահեստի դրամագլուխ		138,124—46
3. Դրամական աւանդներ		
ա) Պայմանաժամով		1,515,290—40
բ) ց'Պահանջ		339,542—
գ) Ընթացիկ հաշուով		1,010,727—67
4. Թղթակիցներ՝		
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	265,954—48	
բ) Բանկայի հաշիւը (Nostro)	456,434—63	722,389—11
5. Բանկայի բաժնետոմսերու անվճար կտրօնների բաշխը 1882, 1883 և 1884 թ.		575—60
6. Չը վճարուած տոկոսներ, աւանդներու, ընթացիկ հաշիւներու և այլ գործառնութեանց		54,280—37
7. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ		46,710—32
8. Փոխանցիկ գումարներ		11,318—87
9. Արդիւնք 1885 թ.		138,140—87
	Ր. Ա.	4,977,098—88 կ.

Дозволено цензурою, Тифлисъ 28-го Февраля 1886 года. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовская у., д. каз.